

5. Að teknu tilliti til þarfa samfélagsins, skulu áætlanirnar og stefnuskrárnar hvetja alla menn og gera þeim kleift á jafnréttisgrundvelli og án mismununar af neinu tagi að þroska og nota hæfileika sína til starfa eins og best hentar hagsmunum þeirra og samrýmist þeirra eigin óskum.

2. gr.

Með framangreind markmið í huga, skal sérhvert aðildarríki byggja upp og þróa kerfi er séu opin, sveigjanleg og til uppfyllingar fyrir almenna, tæknilega og starfslega menntun, leiðsögn í menntun og starfi og starfsþjálfun, hvort sem þessi starfsemi fer fram innan hins formlega skólakerfis eða utan þess.

3. gr.

1. Sérhvert aðildarríki skal smám saman auka starfsfræðslukerfi sitt, þar á meðal stöðugar upplýsingar um atvinnu, í því skyni að tryggja það, að viðtækar upplýsingar og sem allra best leiðsögn standi til boða öllum börnum, unglingum og fullorðnum og einnig skulu þessi kerfi hafa að geyma viðeigandi áætlanir fyrir fatlaða og öryrkja.
2. Slíkar upplýsingar og leiðsögn skulu taka til starfsvals, starfsþjálfunar og skyldra möguleika til menntunar, ástandans á vinnumarkaði og atvinnuhorfa, möguleika á frama, vinnuskilyrða, öryggis og heilbrigði í starfi og annarra þátta atvinnulífsins í hinum ýmsu greinum efnahagslegrar, félagslegrar og menningarlegrar starfsemi og á öllum stigum ábyrgðar.
3. Við upplýsingarnar og leiðsögnina skal bæta upplýsingum um almenn efni heildarsamninga og réttindi og skyldur allra hlutaðeigenda samkvæmt vinnulöggjöf. Þessar upplýsingar skal veita í samræmi við lög og venjur með tilliti til mismunandi ætlunarverka eða hlutverka hlutaðeigandi félaga verkafólks og atvinnurekenda.

4. gr.

Sérhvert aðildarríki skal smám saman auka, aðlaga og samhæfa starfsþjálfunarkerfi sín til þess að mæta þörfinni fyrir starfsþjálfun ævina alla bæði fyrir unglinga og fullorðna í öllum greinum atvinnulífsins og á öllum stigum færni og ábyrgðar.

5. gr.

Áætlanir og stefnuskrár um starfsfræðslu og starfsþjálfun skulu samdar og framkvæmdar í samvinnu við félagssamtök atvinnurekenda og verkafólks svo og önnur samtök, sem hlut eiga að máli, eftir því sem við á og í samræmi er við landslög og venjur.

6.—13. gr.

Samhljóða 7.—14. gr. í samþykkt nr. 141 hér að framan.

Fylgiskjal III.

Samþykkt nr. 143 um óhæfilegar aðstæður farandverkamanna og jafnrétti þeirra til atvinnumöguleika og aðbúðar.

Allsherjarþing Alþjóðavinnuumálastofnunarinnar, er kom saman til 60. þingsetu sinnar í Genf hinn 4. júní 1975 eftir kvaðningu stjórnar Alþjóðavinnuumálastofnunarinnar,

hefur það í huga að í formála stofnskrár Alþjóðavinnuumálastofnunarinnar er þinginu falið það hlutverk að vernda „hagsmunum verkamanna þegar þeir starfa utan heimalands síns“,

hefur það í huga að Philadelfiuyfirlýsingin staðfestir á ný að ein af þeim grundvallarreglum, sem stofnunin byggir á, sé að „vinnuafl er ekki verslunarvara“ og að „fátækt hvar sem er stofnar í hættu velmegun allsstaðar“, og viðurkennir þá

frumskyldu ILO að framfylgja stefnu, sem miði sérstaklega að fullri atvinnu með „flutningi vinnuafli m. a. í atvinnuleit“ og

hefur í huga áætlanir ILO í atvinnumálum heims og Samþykkt og Tillögu um stefnu í atvinnumálum frá 1964 og leggur áherslu á nauðsyn þess að koma í veg fyrir of mikla og eftirlitslausa fólksflutninga milli landa vegna hinna neikvæðu afleiðinga þeirra á félags- og mannúðarmál,

hefur það í huga að til þess að koma í veg fyrir of hægfara þróun og atvinnuleysi, leggja ríkisstjórnir margra landa aukna áherslu á tilflutning fjármagns og tækni fremur en flutning verkamanna eftir þörfum og kröfum þessara landa til gagnkvæmra hagsbóta fyrir heimalandið og starfslandið,

hefur í huga rétt allra manna til brottfarar frá hvaða landi sem er, þar á meðal heimalandi sínu og endurkomu til síns eigin lands eins og kveðið er á um í Mannréttindayfirlýsingunni og Alþjóðasáttmálanum um borgaraleg og pólitísk réttindi,

minnist ákvæðanna í Samþykkt og Tillögu frá 1949 um inn- og útflutning fólks í atvinnuleit, Tillögu frá 1955 um verndun farandverkamanna í þróunarlöndum, Samþykkt og Tillögu frá 1964 um stefnu í atvinnumálum, Samþykkt og Tillögu frá 1948 um vinnumiðlun og Samþykkt frá 1949 um vinnumiðlunarskrifstofur, sem taka greiðslu fyrir störf sín, en þessar samþykktir og tillögur fjalla um efni eins og skipulag á skráningu, kynningu og ráðningu farandverkamanna, veitingu áreiðanlegra upplýsinga um flutninga milli landa, lágmarkskjör, sem útflytjendur skuli njóta á ferð sinni og á áfangastað, setningu raunhæfrar stefnu í vinnumálum og alþjóðlega samvinnu um þessi mál,

telur að flutningur verkamanna milli landa vegna ástands á vinnumarkaðnum ætti að fara fram á ábyrgð opinberra vinnumiðlunarstofnana, eða samkvæmt viðeigandi samningum milli tveggja eða fleiri ríkja, einkum þeirra, sem leyfa frjálsa flutninga verkafólks,

telur að þar sem sannað er að fram fari ólögleg og leynileg verslun með vinnuafli sé nauðsynlegt að settar séu nánari reglur til þess að útrýma þessari óhæfu,

minnist ákvæða Samþykktar frá 1949 um inn- og útflutning fólks í atvinnuleit, sem leggur þá skyldu á herðar ríkjum, sem hana fullgilda, að þau veiti innflytjendum, sem löglega dvelja í löndum þeirra, aðstöðu sem ekki sé lakari en borgarar þeirra njóta á hinum ýmsu sviðum sem nefnd eru í samþykktinni, að svo miklu leyti sem þessum málum er skipað með lögum eða reglugerðum, eða eru háð eftirliti stjórnvalda,

minnist þess að skilgreining hugtaksins „mismunun“ í Samþykktinni frá 1958 um mismunun í störfum felur ekki skilyrðislaust í sér mismunun vegna þjóðernis,

telur að nánari reglur, sem cinnig taka til félagslegs öryggis, séu æskilegar til þess að stuðla að því að farandverkamenn hafi sömu möguleika og aðbúð og aðrir og að þeim sé tryggð aðbúð, er eigi sé lakari en landsmenn njóta að því er varðar málefni, sem skipað er með lögum eða reglugerðum, eða eru háð eftirliti stjórnvalda,

telur að nán samvinna við Sameinuðu þjóðirnar og aðrar sérstakar stofnanir sé nauðsynleg til þess að aðgerðir í margvíslegum vandamálum farandverkamanna takist að fullu,

telur að við samningu eftirfarandi reglna hafi verið tekið tillit til aðgerða Sameinuðu þjóðanna og annarra sérstakra stofnana og að með það fyrir augum að forðast tvíverknað og til þess að tryggja hæfilega samræmingu þurfi stöðuga samvinnu um að efla og tryggja framkvæmd reglnanna,

hefur samþykkt ákveðnar tillögur varðandi farandverkamenn, en það er fimmta mál á dagskrá þingsins, og

þar sem það hefur ákveðið að þessar tillögur skuli gerðar í formi alþjóðasamþykktar, til viðbótar Samþykkt frá 1949 um inn- og útflutning fólks í atvinnuleit og Samþykkt frá 1958 um mismunun, gerir þingið í dag hinn 24. júní 1975 eftirfarandi samþykkt sem nefnist Samþykkt um farandverkamenn (viðbótarákvæði), 1975:

I. KAFLI

Fólksflutningar við óhæfileg skilyrði.

1. gr.

Sérhvert aðildarríki, sem samþykkt þessi tekur til, skuldbindur sig til þess að virða grundvallarmannréttindi allra farandverkamanna.

2. gr.

1. Sérhvert aðildarríki, sem samþykkt þessi tekur til, skal á skipulegan hátt leitast við að komast að raun um það, hvort farandverkamenn eru með ólöglegum hætti í atvinnu í landi þess og hvort flutningar fólks í atvinnuskyni frá landinu, um það eða til þess, eiga sér stað með þeim hætti að það á ferð sinni, við komu eða meðan á dvöl þess eða atvinnu stendur, sé háð skilyrðum, sem andstæð eru viðeigandi alþjóðlegum, fjölþjóðlegum eða tvíhliða samþykktum eða samningum eða landslögum eða reglugerðum.
2. Hafa skal fullt samráð við aðalsamtök atvinnurekenda og verkamanna og þeim gert fært að koma á framfæri þeim upplýsingum, sem þau kunna að hafa og mál þetta varða.

3. gr.

Til þess að koma í veg fyrir þá óhæfu sem um ræðir í 2. gr. og útrýma henni ætti sérhvert aðildarríki að gera allar nauðsynlegar og viðeigandi ráðstafanir bæði innan lögsögu sinnar og í samvinnu við önnur ríki:

- a. til þess að koma í veg fyrir leynilega flutninga fólks milli landa í atvinnuskyni og ólöglega ráðningu farandverkamanna, og
- b. gegn þeim mönnum, sem skipuleggja ólöglega eða leynilega flutninga fólks, sem í atvinnuleit fer frá landi þess, eða um það eða kemur til landsins svo og gegn þeim, sem hafa í vinnu verkamenn, sem hafa komið til landsins á ólöglegan hátt.

4. gr.

Einkum skulu aðildarríki gera þær ráðstafanir, sem á innlendum eða alþjóðlegum vettvangi eru nauðsynlegar til skipulagðra tengsla og skipta á upplýsingum við önnur ríki um málið í samráði við aðalsamtök atvinnurekenda og verkamanna.

5. gr.

Eitt þeirra markmiða, sem stefnt er að með ráðstöfunum samkvæmt 3. og 4. grein þessarar samþykktar skal vera það, að unnt verði að lögsækja þá menn, sem skipuleggja verslun með vinnuafli, án tillits til þess í hvaða landi þeir reka starfsemi sína.

6. gr.

1. Með lögum eða reglugerðum skal setja ákvæði um virkar aðferðir til þess að komast að því hvort farandverkamenn eru ólöglega í atvinnu og um skilgreiningu og beiðingu stjórnarfarslegra, borgaralegra og refsiréttarlegra viðurlaga, þ. á m. refsivistar, vegna ólöglegrar atvinnu farandverkamanna, vegna skipulagningar flutninga fólks í atvinnuleit, sem hafa í för með sér misferli sem um ræðir í 2. gr. þessarar samþykktar og vegna meðvitaðrar aðstoðar við slíka flutninga hvort sem er í ágóðaskyni eða ekki.
2. Þegar atvinnurekandi er lögsóttur samkvæmt ákvæðum, sem sett eru samkvæmt þessari grein, skal honum gert unnt að leggja fram sönnunargögn um að hann hafi verið í góðri trú.

7. gr.

Aðalsamtök atvinnurekenda og verkamanna skulu höfð með í ráðum við setningu laga og reglugerða og aðrar ráðstafanir, sem um ræðir í þessari samþykkt og miða að því að afstýra og útrýma misferli því, sem um ræðir hér að framan og viðurkenna skal möguleika þessara samtaka til þess að eiga frumkvæði í þessum efnum.

8. gr.

1. Hafi farandverkamaður haft löglega búsetu í landinu í atvinnuskyni skal ekki litið svo á að hann sé í ólöglegri aðstöðu vegna þess eins að hann hefur misst atvinnu sína, en það skal í sjálfu sér ekki hafa það í för með sér að dvalar- eða atvinnuleyfi hans verði afturkallað.
2. Þar af leiðandi skal hann njóta jafnréttis við landsmenn sérstaklega að því er varðar atvinnuöryggi, tilvísun á aðra atvinnu, atvinnubótavinnu og endurþjálfun.

9. gr.

1. Án þess að skertar verði ráðstafanir til þess að hafa stjórn á flutningum fólks í atvinnuleit með því að tryggja það, að farandverkamenn komi til hlutaðeigandi lands og þeir séu teknir í vinnu í samræmi við viðeigandi lög og reglugerðir, skal farandverkamaðurinn og fjölskylda hans njóta jafnréttis að því er tekur til réttinda, sem byggjast á fyrri vinnu hans og varða kaupgreiðslu, félagslegt öryggi og önnur hlunnindi, enda þótt þessum lögum og reglugerðum hafi ekki verið hlýtt og staða hans geti ekki samrýmst gildandi reglum.
2. Ef upp kemur deila um réttindi þau, sem um ræðir í undanfarandi tölulíð, skal verkamaðurinn eiga kost á því að leggja sitt mál fyrir þar til bæran aðila annað hvort sjálfur eða fyrir milligöngu talsmanns.
3. Ef verkamanninum eða vandamönnum hans er vísað úr landi skulu þeir ekki bera kostnað af því.
4. Ekkert í þessari samþykkt skal vera því til fyrirstöðu að aðildarríki veiti fólki, sem dvelur eða vinnur ólöglega í landi þess, rétt til dvalar og atvinnu með löglegum hætti.

II. KAFLI

Jafnrétti til atvinnumöguleika og aðbúðar.

10. gr.

Sérhvert aðildarríki, sem samþykkt þessi tekur til, skuldbindur sig til þess að marka og framfylgja með aðferðum, sem hæfa aðstæðum og venju í landinu, stefnu, sem miðar að jafnrétti til atvinnumöguleika og aðbúðar að því er varðar atvinnu og störf, félagslegt öryggi, stéttarfélagleg og menningarleg réttindi, svo og frelsi einstaklinga og félagafrelsi, fyrir fólk, sem löglega dvelur í landi þess sem farandverkamenn eða skyldulið þeirra.

11. gr.

1. Að því er tekur til þessa kafla þessarar samþykktar er með hugtakinu „farandverkamaður“ átt við mann, sem flytur eða hefur flutt frá einu landi til annars í því skyni að fá vinnu hjá öðrum og á það við hvern þann mann, sem við er tekið sem farandverkamanni.
2. Þessi kafli samþykktarinnar tekur ekki til:
  - a. landamæraverkamanna;
  - b. skemmtikrafta og fólks úr menntastéttum, sem dvelur í landinu skamman tíma;
  - c. sjómanna;
  - d. manna sem koma sérstaklega til þjálfunar eða mennta;

- e. starfsmanna félagi eða fyrirtækja, sem eru með starfsemi í landinu, og hefur verið leyft að vera í landinu um tíma að beiðni vinnuveitanda síns til þess að inna af hendi ákveðið verk eða starf um takmarkaðan tíma og eiga að hverfa úr landi að starfi loknu.

12. gr.

Á þann hátt, sem við á í hverju landi skal sérhvert aðildarríki:

- a. leita samstarfs við samtök atvinnurekenda og verkamanna og aðrar stofnanir, eftir því sem við á, um að viðurkenna og fylgja stefnu þeirri sem um ræðir í 10. grein þessarar samþykktar;
- b. framkvæma lög og námsáætlanir, sem stuðli að viðurkenningu og framkvæmd stefnunnar;
- c. gera ráðstafanir, koma í framkvæmd námsáætlunum og efla aðra starfsemi, sem miðar að því að kynna farandverkamönnum sem best stefnuna, réttindi þeirra og skyldur og þá starfsemi, sem miðar að því að veita farandverkamönnum raunhæfa aðstoð við að neyta réttar síns og vernda þá;
- d. afnema lagaákvæði og breyta stjórnarframslegum reglum, sem fara í hág við stefnuna;
- e. semja og framkvæma í samráði við aðalsamtök atvinnurekenda og verkamanna stefnuskrá í félagsmálum, sem hæfir aðstæðum og venjum í landinu og gerir farandverkamönnum og fjölskyldum þeirra fært að njóta þeirra hlunninda, sem landsmenn njóta, en jafnframt skal taka tillit til sérstakra þarfa, sem þeir kunna að hafa þar til þeir hafa aðlagast samfélaginu í starfslandinu, enda sé ekki með þessu brotið í hág við meginregluna um jafnrétti til möguleika og aðstöðu;
- f. gera það sem unnt er til þess að styðja viðleitni farandverkamanna og fjölskyldna þeirra til að varðveita þjóðar- og kynþáttarsérkenni sín og menningarleg tengsl þeirra við heimaland silt, m.a. með því að gefa börnum kost á nokkurri kennslu í móðurmáli þeirra;
- g. ábyrgjast jafnrétti hvað snertir vinnuskilyrði fyrir alla farandverkamenn, sem stunda sömu störf, án tillits til sérstakra ráðningarkjara þeirra.

13. gr.

1. Aðildarríki getur gert allar þær ráðstafanir, sem eru á þess valdi og haft samvinnu við önnur aðildarríki um að greiða fyrir því að fjölskylda farandverkamanns, sem löglega er búsettur í landi þess, geti sameinast á ný.
2. Þeir vandamenn farandverkamanns, sem þessi grein tekur til, eru maki, börn á framfæri, faðir og móðir.

14. gr.

Aðildarríki getur;

- a. samtímis því, að tryggja farandverkamanni rétt til að skipta um dvalarstað innanlands, bundið frelsi til að velja sér starf því skilyrði að farandverkamaðurinn hafi dvalist löglega í landinu í atvinnuskyni um tiltekinn tíma, er ekki sé lengri en tvö ár, eða að verkamaðurinn hafi lokið fyrsta samningstíma sínum, ef landslög eða reglugerðir kveða á um skemmri samningstíma en tvö ár;
- b. að höfðu samráði við aðalsamtök atvinnurekenda og verkamanna, sett reglur um viðurkenningu á starfshæfni, sem fengin er utan lands þess, þ. á m. hæfnis- og prófvottorðum;
- c. takmarkað aðgang að nokkrum starfsgreinum eða störfum ef nauðsyn krefur vegna hagsmuna ríkisins.

III. KAFLI Lokaákvæði.

15. gr.

Þessi samþykkt stendur ekki í vegi fyrir því að aðildarríki geri fjölþjóðlega eða tvíhliða samninga til þess að leysa vanda í sambandi við framkvæmd hennar.

16. gr.

1. Sérhvert aðildarríki, sem fullgildir þessa samþykkt, getur með yfirlýsingu, er fylgi fullgildingu þess, undanskilið annað hvort I. eða II. kafla hennar samþykki sínu á samþykktinni.
2. Sérhvert aðildarríki, sem gert hefur slíka yfirlýsingu getur hvenær sem er fellt hana úr gildi með síðari yfirlýsingu.
3. Sérhvert aðildarríki, sem yfirlýsing gerð samkvæmt 1. tölulið þessarar greinar gildir fyrir, skal greina frá því í skýrslum sínum um framkvæmd samþykktarinnar hvernig háttáð er lögum þess og framkvæmdum að því er varðar ákvæði þess kafla, sem undanskilinn var samþykki, að hve miklu leyti framkvæmd eru eða fyrirhugað er að framkvæma nefnd ákvæði og ástæður til þess að ríkið hefur ekki enn bætt þeim inn í viðurkenningu sína á samþykktinni.

17.—24. gr.

(Samhljóða 7.—14. gr. samþykktar nr. 141 hér að framan).

Fylgiskjal IV.

Tillaga nr. 149 um félagssamtök verkafólks í sveitum og þátt þeirra í efnahagslegri og félagslegri þróun.

Allsherjarþing Alþjóðavinnuálastofnunarinnar, er kom saman til 60. þingsetu sinnar í Genf hinn 4. júní 1975 eftir kvaðningu stjórnar Alþjóðavinnuálastofunnar,

viðurkennir að mikilvægi verkafólks í sveitum um heim allan gerir nauðsynlegt að tengja það efnahagslegri og félagslegri þróun ef bæta á starfskjör þess og lífskjör raunverulega til frambúðar,

gefur því gaum að í mörgum löndum heims og þó einkum í þróunarlöndunum er mikil vannýting á landi og vinnuafli og að þetta gerir það nauðsynlegt að hvetja verkafólk í sveitum til þess að koma á fót frjálsum og þróttmiklum samtökum, sem fær séu um að vernda og efla hag meðlima sinna, og tryggja raunhæft framlag þeirra til efnahagslegra og félagslegra framfara,

telur að slík samtök geti og eigi að leggja sitt af mörkum til þess að draga úr ríkjandi skorti á matvælum í ýmsum hlutum heims,

viðurkennir að breyttar ábúðarreglur eru í mörgum þróunarlöndum verulegur þáttur í umbótum á vinnuskilyrðum og lífskjörum verkafólks í sveitum og að samtök slíks verkafólks ættu því að taka þátt í því að koma slíkum breytingum í framkvæmd,

minnist ákvæða í gildandi alþjóðasamþykktum og tillögum sér í lagi Samþykkt um félagafrelsi landbúnaðarfólks, 1921, Samþykkt um félagafrelsi og verndun þess, 1948, og Samþykkt um félagafrelsi og samningsrétt, 1949, en þessar samþykktir staðfesta rétt alls verkafólks, þ. á m. verkafólks í sveitum til þess að stofna óháð og sjálfstæð samtök. Einnig minnst þingið ákvæða fjölmargra samþykktu og tillagna Alþjóðavinnuálastofnunarinnar, sem varða verkafólk í sveitum og gera ráð fyrir þátttöku félagssamtaka verkafólks m. a. í framkvæmd þessara ákvæða,